

ВІДГУК

доктора мистецтвознавства, професора,
професора кафедри дерев'яних духових інструментів
Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського

Качмарчика Володимира Петровича

та

заслуженого діяча мистецтв України, кандидата мистецтвознавства, професора,
професора кафедри музичного продакшину
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв

Степурка Віктора Івановича

на творчий мистецький проект
творчої аспірантки кафедри дерев'яних духових інструментів
Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського

Яковенко Маргарити Ігорівни

**«Флейтове виконавство ХХ ст.: французька, американська, українська
традиції»,**

поданий на здобуття ступеня доктора мистецтва

Спеціальність 025 «Музичне мистецтво»

Актуальність теми творчого мистецького проекту і обґрунтованість його положень. Дослідження флейтового виконавства ХХ ст. в контексті традицій французької, американської та української національних шкіл належить до актуальних проблем, котрі вимагають їх вирішення. Флейтове мистецтво кожної із зазначених країн представлено плеядою видатних виконавців і педагогів, які зробили вагомий внесок у розвиток власної національної школи і творчі постаті котрих могли сміливо претендувати на окреме дослідження. Обираючи предметом розвідки флейтові традиції Франції, США та України ХХ століття М. Яковенко метою наукового обґрунтування власного творчого мистецького проєкту визначає дослідження історії

флейтового виконавства ХХ століття у контексті розвитку національних традицій зазначених країн. Такий підхід у розкритті процесу становлення виконавських традицій кожної національної школи і їх трансформації на шляху формування International Flute School виглядає достатньо переконливо.

Висвітлюючи основні етапи розвитку французької флейтової школи п. Маргарита зосереджує свою увагу на діяльності Паризької консерваторії, котра від моменту заснування стала центром музичної культури Франції і в подальшому мала вирішальний вплив на становлення і піднесення французької флейтової школи. Не викликає сумніву значимість внеску А. Юго, Й.Г. Вундерліха, Ж.-Л. Тюлу, Л. Доруса та інших видатних виконавців і педагогів навчального закладу у створенні прогресивної системи підготовки професійних виконавців і утвердження авторитету французької флейтової традиції на європейських теренах. Однак творчі досягнення вказаних митців обмежуються лише ХІХ ст., в той час як зазначені хронологічні рамки наукового творчого проєкту охоплюють ХХ ст., що вимагає відповідного їх уточнення і розширення.

Ключове місце у розкритті сутності феномену «французької флейтової традиції» пошукувачка надає аналізу виконавських і педагогічних здобутків П. Таффанеля і його учнів Ф. Гобера і М. Моїза. Роль професора П. Таффанеля як засновника прогресивної флейтової дидактики, котра базувалась виключно на звукодинамічних засадах циліндричної флейти Бьома зразка 1847 р. і її оновлених французькими майстрами конструкцій, розглядається у зазначеному форматі роботи достатньо повно. Показана важлива роль впливу вокального мистецтва на формування технологічних засад флейтової артикуляції П. Таффанеля, котрий особливо відчутно проявився у виступах із видатними співаками під час його концертно-виконавської діяльності в паризькому театрі Опера. Саме тісна співпраця із провідними солістами театру дали змогу П. Таффанелю застосовувати оновлені методи використання вокальної технології у грі на флейті і закласти основи більш прогресивної флейтової дидактики.

Виділяючи внесок послідовників Таффанеля – Ф. Гобера і М. Моїза у розвитку і популяризації основних принципів його виконавської педагогіки, М. Яковенко акцентує увагу на їх активному пошуку нових звуковиражальних можливостей флейти, котрі в подальшому стали стрижнем французької флейтової традиції. Дещо обмежено, на нашу думку, висвітлюється значимість виконавських і педагогічних досягнень М. Моїза, флейтова дидактика якого відкрила нове сприйняття звуку інструмента і його художньо-виражальних ресурсів. Враховуючи те, що один із методичних посібників митця «De la Sonorité» зайняв ключове місце у формуванні стандартів сучасної International Flute School і вважається сьогодні «Біблією» флейтиста, більш повне розкриття основних елементів вокалізованої технології звуковидобування на флейті, впровадженої М. Моїзом, дало б можливість глибшого розуміння її сутності.

Подібним чином висвітлюється процес становлення американської флейтової школи, витoki якої дисертантка пов'язує із постаттю Ж. Баррера, котрий також належить до плеяди визначних учнів П. Таффанеля. На відміну від своїх співвітчизників, практично вся його виконавська і педагогічна діяльність відбувалась поза межами батьківщини. Як яскравий представник «школи Таффанеля», він активно втілює творчі ідеї свого наставника у музичну культуру США. Н. Тофф у своїй монографії, присвяченій Ж. Барреру, називає митця «монархом флейти», вважаючи його не просто засновником американської флейтової школи, а найвизначнішою постаттю серед флейтистів Нового Світу. Спадкоємцем Ж. Баррера у поширенні французьких виконавських і педагогічних традицій на теренах США п. Маргарита вважає У. Кінкейда, наступники котрого Дж. Бейкер і Дж. Бакстрессер у генеалогічному дереві американської флейтової школи визначаються як представники нової генерації виконавців. Продовжуючи традиції своїх попередників, вони одночасно ведуть пошук нових, більш прогресивних напрямків розвитку флейтового мистецтва.

Акцентуючи увагу на французькому підґрунті американської флейтової традиції, пошукувачка в той же час залишає поза увагою вплив виконавської педагогіки професорів Паризької консерваторії М. Моїза та М. Дебо, значна

частина творчої діяльності яких пройшла у США. Достатньо велика кількість американських флейтистів, котрі навчались у визнаних майстрів, фактично представляє окрему гілку в історії флейтового мистецтва США.

У четвертому розділі наукового обґрунтування творчого мистецького проєкту «Українське флейтове виконавство» М. Яковенко коротко розглядає історичні етапи становлення української флейтової школи у ХХ ст., зосереджуючись на її регіональних гілках – київській, львівській, одеській і харківській. Авторка справедливо відзначає німецький вплив на процес формування українського флейтового мистецтва, особливо у першій половині ХХ ст. Однак, враховуючи те, що у попередньому розділі основний акцент було зроблено на розкритті впливу французької школи на розвиток американського флейтового виконавства, нелогічно виглядає ігнорування французького «сліду» в українській флейтовій традиції. А він, безумовно, пов'язаний з іменем народного артиста України, професора О. С. Кудряшова, котрий першим серед флейтистів СРСР пройшов річний курс навчання в Паризькій консерваторії і у своїй виконавській та педагогічній практиці намагався використати отримані знання і досвід. Саме з постаттю Олега Сергійовича, котрий як соліст-концертант часто виступав із новими творами українських композиторів, представляючи вітчизняне флейтове мистецтво не тільки в Україні, але й за її межами, пов'язана значна активізація сольного виконавства на флейті.

Найбільш вдалим у роботі М. Яковенко можна вважати підрозділ 4.2. *Жанр поеми з точки зору дослідження сучасного флейтового репертуару та його інтерпретації (на прикладі творів Ч. Гриффіса, Ж. Колодуб та А. Русселя)*, в якому здійснюється музично-теоретичний аналіз зазначених опусів. Їх розгляд дозволив пошукувачці виявити «специфічно національні риси» кожної з композицій і унікальність їх звукового образу. Нажаль, поза увагою п. Маргарити залишився виконавський аналіз та порівняння інтерпретаційних версій вказаних поем.

Висновки наукового обґрунтування мистецького проєкту носять достатньо вичерпний характер. Все це дає підстави вважати дослідження М. Яковенко

актуальним і відзначеним новизною отриманих результатів.

Матеріали дослідження були опубліковані у двох статтях і викладені у чотирьох доповідях на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Їх зміст віддзеркалює основні положення роботи.

Серед питань, які необхідно уточнити, наступні:

1. У чому полягає відмінність виконавської технології представників української флейтової школи і французької?
2. Чи можна вважати сучасних професорів Паризької консерваторії послідовниками традицій М. Моїза?

Рівень виконання творчого мистецького проєкту. Презентація концертної програми М. Яковенко відображає сутність ідеї наукового обґрунтування творчого мистецького проєкту шляхом виконання творів композиторів, які є представниками французької, американської та української флейтових шкіл. Логіка побудови програми є відтворенням головної ідеї – від загального до окремого. Подвійний концерт Ж. Франсе є найбільш масштабним твором з точки зору жанру та історичного контексту, враховуючи, що французька традиція почала розвиватися раніше за інші. Зацікавленість концертом спричинена тим, що представлена у ньому яскрава зміна тембрів розкриває багатоманітність виражальних можливостей всіх основних різновидів флейт, в тому числі альтової флейти і флейти пікколо.

Іншим твором, який було виконано на концерті, стала Соната для флейти і фортепіано американського композитора Л. Лібермана. Її виділяють контрастність тематичного матеріалу та динаміки, зміна фактури, що прослуховується у виконанні Яковенко М. У заключній частині концерту прозвучали «Regrets and Resolutions» Г. Шокера та один із найпопулярніших творів українських композиторів – «Поєма» Ж. Колодуб, написані у другій половині ХХ ст. «Regrets and Resolutions» вперше в Києві було виконано у супроводі фортепіано. Різноманітність програми з точки зору представлених стилів та національної специфіки, безумовно, є цікавою та заслуговує на схвалення.

В цілому творча і наукова складові мистецького проєкту «Флейтове виконавство ХХ ст.: французька, американська, українська традиції» виконані на високому фаховому рівні і відповідають вимогам МОН України, а її авторка **Яковенко Маргарита Ігорівна** заслуговує на присудження ступеня доктора мистецтв за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво».

Доктор мистецтвознавства, професор,
професор кафедри дерев'яних
духових інструментів
Національної музичної академії
України імені П.І. Чайковського

В. П. Качмарчик



Підписано: *В. П. Качмарчик*
Засвідчено: начальник загального відділу
Національної музичної академії
України імені П.І. Чайковського

Заслужений діяч мистецтв України,
кандидат мистецтвознавства, професор,
професор кафедри музичного продюсінгу
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв



В. І. Степурко

Засвідчено: начальник відділу кадрів та документообезпечення

